

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, COPOVA 1—DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ST.:
35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ST.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA V SAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 1. OKTOBRA 1938.

STEV. 39.

Naš realizem.

Smelo lahko trdimo, da so stara soci-
alna gibanja pri nas gradila na utopijah.
Temelj njihovega izhodišča so bile neke
samovoljne trditve o nujnem razvoju člo-
veške družbe v gotovo smer. Socialna gi-
banja so tako slonela na svojevrstnih iz-
umetničenih in varljivih prerokbah. Živ-
ljenje jih je zato postavilo na laž. Pravo-
vernim pristašem vseh teh goljufivih teo-
riji in izmišljotin je prineslo polno razo-
čaranj. Mnogi v svetu so to uvideli in so
se zato vrnili k stvarnemu življenju.

Pri nas doma, kjer smo komaj drobce
svetskih odnosov, razmer in gibanj, pa se
zdi, da mnogi še vedno ne morejo spre-
gledati. Še vedno žive v domišljiji, da je
življenje možno začrtati pot po poljubni
samovoljni zamisli in kakor otroci v sa-
njah grade zlate gradove v oblake. Stvar-
ne vrednote pehajo naše socialno organi-
zacijske smeri ob strani, na njihovo me-
sto pa postavljajo sami svoje dogme, ka-
terih naj se narodne mase oklenejo za
svoje zemsko izveličanje. Nič jih ne iz-
modrujejo tisočletne zgodbe o človeških
zablodah in na svoje prisegajo še vedno z
glupim fanatizmom.

Tako obetajo nebesa, pa ustvarjajo pe-
kel na zemlji. Govorijo samo o svobodi,
in resnici pa pripravljajo nasilje in teror.
Besedičijo o človeškem dostojanstvu, iz
človeka pa so napravili stroj. Obetajo
srečo in blagostanje, množice pa so vsak
dan bolj nage in lačne. Igrajo se evan-
geliste miru, narode pa potaplja v krvi.
Po nespametnosti človeške mladosti so
brez lastne volje zabili realne sile naroda
in svet spremenili v ječo. Da, kdor živ-
ljenje ne razume, ker se noče učiti iz mo-
drosti božjega reda, se mu zmaliči tudi
najlepša zamisel o njem in se mu spači še
v rokah v pošastne poteze, iz katerih zija
hudč.

Utopistični socialni pokreti zato niko-
mur ne prinašajo boljših in lepših časov,
pa naj gradijo na navidezno še tako mam-
ljivih parolah. Utvare in samoprevare
ne morejo biti nosilke zdravega življenja,
ne pri poedincih, še manj pa morejo biti
to pri celih stanovih ali celem narodu.
Kdor na njih zida, zbankrotira.

Zato mlada ZZD ne more in noče na
ta zagrešena pota svojih tekmič. Noče
zajemati smeri sebi iz samohotnih izmiš-
ljotin in dvomljivih napovedi. Ne mara
za programe, ki jih lahko prenese papir,
življenje pa naredi križ čeznje. Odklanja
taktiko zaletelosti in nezrelé ponigli-
vosti, ki hoče z glavo skozi zid. Noče biti naci-
onalno ozkosrčna, kakor da se svet neha
pri Zidanem mostu, ne mara pa tudi ne v
podcenjevanju domačih vrednot utoniti v
tujih internacionalah.

Mlada ZZD se samozavestno vključuje
v življenje naroda kot njegov bistveni se-
stavni del. Kot zastopnica in organizato-
rica najbolj udarnega stanu stopa na čelo
njegovih sestavnih enot. Sprejema na-
se žrtve in omejitve, ki so z vključitvijo v
skupnost nujno združene. Prejema pa za-
to tudi od narodove družine, od vseh nje-
nih sestavnih enot, svoj dolžni delež.

Isti realizem, trezen pogled na življe-
nje, pa tudi naša notranja najgloblja mi-
selnost nam v naši skupnosti narekujeja
enotno nerazkano čustvovanje in neraz-
delno hotenje, ki je slovensko-katoliško
tako, da za naše prilike teh dveh pojmov
ločiti ne smemo, če nočemo narodne ce-
lote ohraniti in ubiti in svoj stan zasuz-
njevati.

Zato je tudi naša socialna smer zaved-
no narodna in zavedno katoliška. Osnove
vsemu gibanju vro iz teh dveh trajnih
vrelcev in programe za moderne čase in
nove prilike stavimo samo na njih. Zato
je naš stanovski pokret katoliško - sloven-
sko totalitaren in bistveno različen od
strokovnih pokretov naših tekmič, ki so
vse vsaj napol na te osnove pozabile.

Vsak totalitaren pokret pa je obenem
tudi nujno radikalen. Ne pozna cincanja
in s prezirom gleda na mečkače. Nujno
postaja napram starim smerem revolu-

Organizacija ščiti in organizacijo brani le vestno delavstvo

Strokovna organizacija nudi delav-
stvu zaščito njegovih gospodarskih in
moralnih interesov. Državna oblast iz-
daja zakone in uredbe po katerih se
urejajo delovni pogoji, organizacija pa
se bori zanje in zato, da posamezni de-
lodajalci socialne zakone izvajajo, po
njih postopajo ter jim nudijo za njho-
vo delo primeren zaslužek. Organiza-
cija ni nekaj v zraku visečega in ni
delavec zgolj njen privesek, da je nje-
gova eksistenca zavarovana, marveč so
organizacija vsi njeni člani.

Moč organizacije je povsem odvisna
od števila članov; čim več je borcev,
tem večji more biti obseg njihovega
boja. Vendar ni dosti, če je organizaci-
ja zgolj številčno močna. Uspehi nje-
nih bojov so odvisni tudi od strnjeno-
sti vrst in njene morale. Kakor vojska,
ki je zgolj številčno močna, ne more
zmagati v boju, če posamezni vojaki
niso dovolj pogumni in zanesljivi, isto-
tako tudi organizacija ne more dose-
gati uspehov, če njeni člani niso zaved-
ni in aktivni. Prežeti morajo biti z na-
čeli organizacije in izkoristiti vsako
priliko, da jo pomagajo jačiti. Slab
član je tisti, ki misli, da je s plačevan-
jem članarine že vse urejeno in da ga
mora organizacija zato močno obra-
tati, ker je tako dobrotljiv, da člana-
rino plačuje

Organizacija je stavba, v kateri je

posamezni član opeka, ki z ostalimi
skupaj tvori zid; opeke ne smejo biti
zgolj položene ena vrh druge, marveč
tudi povezane z malto.

Samo na takšen način si more delav-
stvo svoje koristi zavarovati. Član ne
sme od organizacije zgolj zaščito za-
htevati, ampak jo mora s svojo zaved-
nostjo tudi podpreti. Organizacija —
to so vsi organizirani delavci — se ne
bori samo za posameznika, temveč za
vse. Veljati mora geslo: eden za vse,
vsi za enega.

Včasih se najdejo delavci, ki bi radi,
da za nje obvelja samo polovico gesla:
vsi za enega in da naj bo skupnost
zgolj njihova molzna krava, katero niti
krmiti nočejo. Takšne imenujemo sa-
boterje, ker ovirajo delo organizacije
in jo slabijo. Mislijo, da je organizacija
zato: da njihovo lenobo podpira. Pra-
vijo: »Jaz sem organiziran, organiza-
cija me mora ščititi in delodajalec mi
nič ne more, če na račun tega tudi le-
narim.«

Greše iz neprevidnosti, greše iz ma-
lomarnosti, da iz zanikarnosti, organi-
zacija pa naj potem zanje kopje lomi,
kakor da nima drugega stokrat bolj
važnega dela.

Taki so na krivi poti, kajti naš boj
je pravičen in pošten. Borimo se za
pravico delavskega stanu s poštenim
orožjem in zahtevamo za pošteno delo

— pošteno plačilo. Če hočemo pošteno
plačilo, moramo pa tudi vestno izvrše-
vati svoje službene dolžnosti. Boj za
take delavce je organizaciji v čast in
v veselje, boj za drugačne jo brez po-
trebe tlačiti k tlom.

Delovno razmerje naj ureja pravič-
no sklenjena delovna pogodba, indivi-
dualna (za posameznega delavca) ali
kolektivna. Od delodajalca zahtevamo,
da določbe take pogodbe vestno izpol-
njuje. Zato pa mora isto storiti tudi
delavec. Stem, da ne izpolnjuje svojih
službenih dolžnosti, oškoduje delavec
ne samo delodajalca, temveč tudi svo-
je stanovske tovariše, ki morajo mesto
njega napraviti, kar je on zanemaril.

Z neizpolnjevanjem svojih dolžnosti
postane delavec sovražnik družbe, svo-
jega stanu in samega sebe. Pomaga
razkrajati družbo, dela torej — pa naj
se tega zaveda ali ne — za koristi bolj-
ševizma. Krati čast samemu sebi, svo-
jemu stanu in svoji stanovski organi-
zaciji ter škoduje njihovem ugledu.
Take delavce bi naša organizacija ne
mogla ščititi, ker nočemo zgubiti zna-
čaja resnega strokovnega pokreta. To
nam pa narekuje tudi naša krščanska
morala in naša stanovska čast.

Organizacija ZZD drži in brani svo-
je pošteno in vestno delavstvo, pa tudi
organizacijo drži in varuje le tako de-
lavstvo.

Potrebe tekstilnega delavstva

V številki 37 »Slov. delavca« smo že
pisali o nujnosti potrebe nove kolekti-
vne pogodbe za tekstilno delavstvo v
Sloveniji. Zgodovina te industrijske
stroke nudi v vseh deželah z razvija-
jočo se industrijo naravnost strahotno
sliko o brezmejnem izkoriščanju delov-
ne sile s strani kapitala. Tudi pri nas
je pritisk kapitala na tekstilno delav-
stvo velik in je temu ravno radi tega
potreben močan odpor in izdatna soci-
alna zaščita.

Imamo sicer dobro socialno zakono-
dajo in obstoja tudi od leta 1936 ve-
ljavna kolektivna pogodba, toda kapi-
tal se skuša na vse načine izogniti za-
konskim predpisom ter niti noče do-
sledno izvajati pogodbe, na katero so
podjetniki sami pristali. Je mnogo
stvari, ki jih kolektivna pogodba sicer
predvideva in ki bi bile v korist delav-
stva, ali jih podjetja ne upoštevajo,
ker računajo z neorganiziranostjo in
nezavednostjo delavstva, izkoriščajo
pa pomanjkljivosti in nejasnosti same
pogodbe.

cionaren. Nova miselnost si vedno s pro-
dromom osvaja teren. Mi smo tako mo-
derni in dosledni nosilci njene vsebine, ki
terja, da si načela katoliško-slovenskega
občestva z vsem radikalizmom ob izklju-
čistvi drugih osvoje življenje. Naša soci-
alna pravica ima v tem svoj temeljni
zakon.

Z narodom smo vključeni v meje širše
domovine. Naša skupnost ima v teh me-
jah svoje svetle in temne strani. Mi ver-
jemo v zmago luči. Po povezanosti na-
rodne skupnosti na državno celoto smo
vezani z njo tudi sami. Realno moramo
zato računati z danimi dejstvi in od pred-
stavnikov narodne skupnosti in državne
celote nikoli ne zahtevamo nemogočih

Predvsem moramo ugotoviti, da ne-
katera podjetja striktno ne izvajajo
8 urnega delavnika in se pristanek de-
lavstva na nadure doseže na načine, ki
niso v skladu z nobenimi določili ter
se tako pomeša pojme, v koliko je delo
sestavni del normalnega delovnega ča-
sa ali nadurno delo, kar omogoča zo-
pet izigravanje določb za plačevanje
pribitka za nadurno delo.

Glede zapovedanih praznikov sto-
jimo načeloma na stališču, da se pra-
znujejo in plačujejo. Le v izredno nuj-
nih slučajih sme delavstvo pristati na
to, da dela, toda le z 100%nim pribit-
kom.

Sedanje plače so vsekakor prenizke
in jih je treba prilagoditi današnjim
razmeram in cenam življenjskih potreb-
ščin, zlasti pa bomo morali urediti si-
stem plač, ker smo načelno za urne
plače in smatramo sistem akordnih
plač in premij le kot sredstvo, s kate-
rim se doseže čim intenzivnejše izko-
riščanje delavstva.

Odločno nastopamo tudi za to, da se

stvari. Hočemo biti tudi tu tvorna sila,
ki podpira in gradi lepšo bodočnost. No-
čemo biti zato neplodni nergači, vase za-
ljubljeni zabavljači.

Kogar je zato usoda postavila, da vodi
narod, njemu naše veliko spoštovanje in
naša trdna volja, biti mu v pomoč. Za
dosežene uspehe naša hvaležnost, za do-
prinešene žrtve naša ljubezen! Za dalj-
nje cilje naša stalna pripravljenost.

Kot nosilec nove miselnosti smo nosilci
zdravja, ne samo doma, ampak v vsej dr-
žavni celoti. Tako, kakor mi zajemamo
svojo ideologijo iz stvarnega življenja
svojega naroda in ustvarjamo svoj po-
kret, naj ga v tej celoti zajemajo iz svo-
jega.

določbe obrtnega zakona upoštevajo
brez pridržka, zlasti mora biti za vsa
podjetja jasno in točno določeno in
urejeno izplačevanje plač za slučaj bo-
lezni in nujnih zadržkov od dela ter
čas za umivanje, preoblačenje in po-
spravljanje delovnih prostorov, orodja
itd. Poleg tega je nujno potrebna ure-
ditev in poenotenje plačanih letnih do-
pustov delavstva.

Iz tega sledi, da se moramo pred-
vsem boriti za točno izvajanje obsto-
ječe kolektivne pogodbe in njeno raz-
širitev na vsa podjetja oz. delavstvo
tekstilne industrije v Sloveniji ter na
teh temeljih priboriti delavstvu izbolj-
šano, času in razmeram odgovarjajo-
čo kolektivno pogodbo.

Vse to pa nam bo mogoče, ako se
strne tekstilno delavstvo v bojovno
fronto za doseg svojih pravic s tem,
da se organizira v svoji stanovski stro-
kovni organizaciji Zvezi združenih de-
lavcev. Poleg tega apeliramo pa tudi
na zastopnike oblasti, da s svojo soci-
alno uvidevnostjo pomagajo s pomočjo
obstoječih zakonov pravični stvari do
zmage.

Delavcem v državni celoti zato kličemo:
Proč od uvožene učenosti in nazaj k na-
rodu, vsak k svojemu. Tam je realizem
življenja in vsa njegova učenost. V boju
za socialno pravico delavnih stanov in
družbeno preureditev nas majhne diferen-
ce ne bodo ločile od velikih skupnih re-
alnih osnov. Te pa morajo biti nosilke
novih oblik, nove pravično urejene
družbe.

Realizem življenja nas sili vse nazaj v
meje dejstev. Mlada ZZD je zato ponos-
na, da je sredi sanjačev o zlatih grado-
vih presekala utopijsko zavajanje v nesre-
čo in pokazala edino rešitev iz zmede
z geslom: Nazaj k narodu! V tem je naš
realizem in naša zmaga.

Samouprava socialnih ustanov

V predmetnem članku hočemo v glavnem opisati današnji položaj socialnih ustanov, ki so važne za delavski stan in ki naj nudijo delavstvu zaščito njegovih interesov. Take ustanove so zlasti Delavska zbornica, Okrožni urad za zavarovanje delavcev in javna borza dela.

Če prečitamo zakonite določbe, ki urejajo namen in način delovanja teh ustanov vidimo, da je mnogo odvisno od predstavnikov, ki vodijo te ustanove, če in v koliko take ustanove zamore koristiti res vsemu delavskemu stanu, za katerega so stopili v življenje. Navedene delavske ustanove so samoupravne, ker so zastopniki odn. voditelji samostojni v tem, kakšne ukrepe odredijo za svoje članstvo v okviru zakonitega namena in delovanja ter tudi samostojno razpolagajo z gmotnimi sredstvi, ki jih imajo zbrane v ta namen. Sami odločajo o vseh proračunih, po katerih določbah se najbolj jasno vidi cilje vsakokratnih predstavnikov, v katero smer hočejo zastaviti svoje delo.

Prav je, da so tako važne delavske institucije, kakor so zgoraj omenjene, izvedene na osnovi samouprave, toda ta samouprava nikakor ne sme biti taka, da bi jo vodila samo večina, ki je v kakem ugodnem času prišla na vodstvo. Taka uprava nikakor ne more ščititi interese celokupnega delavstva, ampak gleda le na svoje pristaše, odn. izvaja pritisk na pristaše nasprotnih naziranj, da se pridružijo večini. Da pa taka trenja delavstvu ne morejo koristiti je samo po sebi umevno. —

Ne sme zato v vodstvu socialnih institucij odločevati število pripadnikov posamezne struje, ako hočemo, da bi bile javne delavske ustanove predstavnice delavstva in ne samo večinskih struj. Delavske socialne ustanove morajo tvoriti delavski parlament. Samo v takem primeru se morejo v teh ustanovah pretresati delavska vprašanja povsem nepristransko. Vprašanje števila članstva v eni ali drugi strokovni zvezi ne sme igrati vloge temveč se mora gledati le nato, da pridejo v vodstvo socialnih institucij možje, ki bodo pravilno in v vsakem pogledu smotreno in vestno zastopali delavski stan, da postane člen naše slovenske skupnosti, in ne orodje priganjačev brezbožnih internacijonal.

Tudi delavske zaščitne organizacije morajo služiti koristi našega naroda in v tej smeri voditi svoje delovanje. Zavedati se morajo, da so postavljene za slovensko delavstvo in da se tudi vzdržujejo s sredstvi slovenskega delavstva. S tega stališča moramo ugotoviti, da se je odsedaj našim delavskim zaščitnim ustanovam posvečalo vse premalo pažnje in se je le na ta način moglo dogoditi, da se večina v teh ustanovah vestno bori zato, da jih obdrži v svojih rokah in svobodno razpolaga s sredstvi teh ustanov ter tako

izvaja pritisk na delavstvo. Tako je umljivo, da se delavstvo, čeprav tako politiko ne odobrava, drži večine, ker le v njej vidi predstavnico delavskega stanu, dasiravno jo za tako ne priznava. Saj smo videli kako mačehovsko n. pr. Delavska zbornica razdeljuje podpore naši organizaciji, ki ji sprva niti ni priznala značaja delavske organizacije, v drugih sličnih ustanovah naša ZZZ tudi nima nobenega pravega zastopnika. Lahko se zato naši organizaciji očita, da nima za seboj pristašev, ko se ji na tak umeten način ovira smotreno delovanje.

Zato je potrebno, da bo naša organizacija našla pot v vse delavske ustanove in jim dala značaj pravih zastopnikov slovenskega delavstva. Do-

kler navedene ustanove ne bodo imele, in dokler se bo v njih vršil boj med različnimi strujami za oblast, bo imel slovenski delavec od njih le malo koristi. Potrebno je tudi, da se v naših delavskih ustanovah namešča uradništvo z drugačnih vidikov, kakor pa, da jih protežirajo razne politične struje. Boj delavskega stanu za zaščito svojih koristi ne dopušča nobenih trenj med posameznimi skupinami. Toliko manj pa je dopustno, da bi uradništvo delavskih ustanov delilo delavstvo po svoji pripadnosti.

V tem pogledu čakajo ZZZ kot predstavnico slovenskega delavstva še velike naloge, katere bo vestno in pošteno uredila s pomočjo ostalega slovenskega sveta.

Delegacija ZZZ v Belgradu

Nekatere važne tekoče zadeve so dale povod, da je centrala ZZZ poslala prošli teden v Belgrad svojo delegacijo. V njej so bili predsednik tov. Preželj, urednik »Slovenskega delavca« tov. Križman in tov. Smersu.

Po njih je organizacija posredovala v splošno važnih delavskih interesih, ter še posebej hotela na najmerodajnejših mestih zagotoviti svojemu pokretu neokrnjeno svobodo in zasluženo pomoč.

Zadnje čase je bilo namreč opaziti nekaj poizkusov v organiziranju delavstva v naši ožji domovini, ki niso bili v popolnem skladu z našimi interesi. Tudi smo ugotovili nedvomno, da so bili nekateri naši domači nasprotniki Belgradu za vsako ceno napredaj, da bi nam tako mogli ovirati nadaljnji razmah. V našo lastno hišo, na naš domači teren, so se hoteli vgnediti pod varstvom (prijateljske) organizacije Jugorasa, naši prevratni nasprotniki. Hoteli so Jugorasu že itak, nam pa še prav posebej pripeljati v deželo trojanskega konja s skritimi sovražniki. Zato je bila radi jasnosti in ko-

risti pokreta delegacija v Belgrad nujno potrebna. Še pred odhodom v Belgrad, pa je organizacija po svojem predsedniku pri vseh domačih odločitvah činiteljnih orisala dejansko stanje.

V Belgradu je bilo naše odposlanstvo sprejeto pri gg. ministrih dr. Kreku, dr. Cvetkoviću in dr. Korošču. Obiskalo je tudi senatorja g. Smodeja in pa prostore centrale Jugorasa. Delegacija je bila pri vseh gg. ministrih deležna največjega razumevanja in ji je bilo zagotovljeno tako v splošno delavskih intervencijah, kakor v njenih lastnih organizacijskih zadevah, polno upoštevanje.

Danes zato lahko povemo: Nakane nasprotnikov so splavale po vodi. Mi smo in bomo ohranili svojo samobitnost in svoj teritorij za lastni pokret. Razširili smo vpliv na drugoten teritorij. Navezali smo osebne in organizacijske stike za skupne socialno-politične podvige. Nihče nas pri našem delu ne bo mogel izpodrivati.

Bližnja bodočnost bo pokazala že prve učinke in uspehe teh dejstev in z njimi bo rastla moč in vpliv naše ZZZ.

Boj za pravice stavbincev

Videm ob Savi, 27. 9. 1938.

V občinski pisarni v Vidmu ob Savi se je vršila dne 27. septembra poravnalna razprava, katero je vodil g. Vojteh Jarc pol. uradnik okrajnega načelstva v Brežicah. Podjetje je zastopal g. ing. Sivec, delavstvo pa štirje obratni zapupniki ter predsednik in tajnik podružnice. Centralo ZZZ je zastopal tov. Luzar.

Na razpravi se je uradno ugotovilo, da spada Videm po kolektivni pogodbi stavbincev v tretji mezdni razred, kjer morajo prejemati zidarji po treh letih po izučitvi din 5.50 na uro, a jim je podjetje plačevalo do 1. septembra le po 5 din na uro. Navadnim delavcem, katerim pritiče plača 3.25, je podjetje plačevalo do 1. septembra le po 3.— din na uro. Zaradi te-

ga ima delavstvo pravico, da v kolikor ni bilo plačano po kolektivni pogodbi, razliko iztirja sodnim potom.

Razen omenjene ugotovljene kršitve kolektivne pogodbe s strani podjetja, si je zastopnik podjetja tudi napačno tolmačil čl. 8. točka 6. kolektivne pogodbe, po katerem naj podjetje zaposluje prvenstveno domače delavstvo ter je izjavil, da hoče tudi v bodoče zaposliti svoj stalni delavski kader, med katerim se nahajata tudi dva nedržavljana. Poleg tega podjetje ni pristalo na sprejemanje in odpuščanje delavcev v sporazumu z obratnimi zaupniki.

Zastopnik Okrajnega načelstva iz Brežic je odločno zahteval, da podjetje ugotovi upravičenim in zakonitim zahtevam delavstva.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(43) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Da se obdrži na oblasti, je hladnokrvno ukazal zaneti bakljo meščanske vojne, uničiti svoje protivnike in lahko rečemo, da je uničil in pokončil stotisoče človeških življenj. Baš inteligence je bilo največ pomorjene ali pa pregnane v inozemstvo. Kar je ostalo doma, je trepetalo pred rabljem, se potuhnilo, vse vzelo za dobro in bilo veselo, da je odneslo golo življenje.

K Leninovi smrti je 25. jan. 1924. zapisal Erdeman v »Kreuzzeitung«: »Z Vladimirom Uljanovim, nazvanim Lenin, je svetovne pozornosti izginil človek, o katerem se je največ pisalo in katerega delo je takozvana sovjetska republika. Presojali so jo na vse načine, od divjesovražnega preklinjevanja do brezmejnega oboževalnega občudovanja.

Ali je Lenin bil eden izmed velikanov človeške zgodovine? Težko, če bo kdo izven kroga slepih privržencev mogel na to vprašanje pritrtilno odgovoriti. Nepristranski opazovalec ga z upravičenim dvomom poskuša uvrstiti med velike državnike, ki so celi epochi utisnili svoj pečat kot n. pr. Cezar ali Napoleon ali da bi Lenina poveličeval kot ženjalnega idejnega apostola, kakoršna sta bila Moha-

med in Cromwell. Pri Leninu pogrešamo Cezarjeve velikopoteznosti, kakor tudi preroškega ognja. Lenin je politični doktorinar, ki ono, kar je za pisalno mizo preračunal, pretvori v dejstvo. Krivično bi bilo podcenjevati njegove zmožnosti in nadarjenosti, kakor to delajo njegovi sovražniki, ki trdijo, da je bila kriva samo gniloba, onemoglost itd., da je prišlo do ustroja sovjetske države. Vsekakor je bilo potreba nenavadne sile, da je na ruševinah carske države zgradil novo stavbo sovjetskega sistema in takšna sila je bila v Leninu.

Preizkušnjo te sile je zapadna Evropa videla, človek Lenin pa ji je ostal neviden. Vprašanje nastane, ali ga je dosti Rusov pojmovalo, ali se ni dozdeval masi, da je to tisti vsemočno drug »Iljič«, naš oče, kakor ga je za življenje pripovedka opevala. Mož sistema je bil vsesplošno znan, človek pa je ostal prikrit. Neštete žrtve so sistemu zapadle, ime nosilca sistema bo za vedno povezano s pokolji mas in umiranjem lakote. Ne more pa se trditi, da bi bil vesel smrti svojih žrtve. Tudi tu dobimo vtis dela, ki je bilo izvršeno za pisalno mizo. Voditelj boljševiške revolucije je preračunal, kaj mora pasti, kako naj pade, to je stvar podrejenih. V tem je Lenin nekoliko sličil »velikemu, nepodkupljivemu« Robespieru.

Svojo formulo je Lenin izvedel do skrajnosti, do ohromelosti samostojnega ljud-

skega življenja. Toda nato je sledila ohromelost njega samega, ohromelost duha in telesa. Pero mu je bilo iztrgano iz roke, beseda, s katero je dolgo vodil in krotil množice, mu je zamrla. Polmrtvec, neozdravljiv bolnik, samo to je še ostalo od onega, ki je v Rusiji toliko obsodil na izhiranje. In zopet je nastala legenda, to pot po njegovih sodrugih lažno razširjena legenda: Vrnjen nam bo, on, nenadomestljivi, ozdravel bo, ne bo umrl. Sedaj pa stoje ob njegovi krsti.

Lenin je veleposest razrušil, ni pa ustvaril svobodnega, za sovjetski sistem tako navdušenega kmetskega stanu, o čemer je bilo toliko govora in pisanja. Zastarele gospodarske metode meščanske države je sovražil, a vendar se je moral zopet k njim povrniti. Duševno izobraženstvo stare Rusije je zatrl in ga vrgel v smetišče svetovne zgodovine, danes pa vabijo in obletavajo učenjake in duševne delavce, kolikor jih je še ostalo, da se poveže s proletarijatom. Ali se ni vse, kar se je zgodilo po volji Lenina, zgodilo z ozirom na svetovno revolucijo, za katero naj bi Rusija dala pobudo? Tudi tega cilja Lenin ni dosegel in tudi v trenutku njegove smrti ni bil cilj bližje kot v početku izvajanja oblasti.

Aldanov je Leninov življenjepis sklenil s temi besedami: »V luksemburškem muzeju se nahaja lep kip, katerega je izdelal Turgan: Slepce vodi hromega. Ru-

Shodi do nadaljnega prepovedani

G. minister za notranje zadeve dr. Anton Korošec je izdal naredbo, ki se glasi: V interesu javnega mira, varnosti in reda v zvezi z zunanjepolitično situacijo v Evropi na podlagi čl. 64. in 67. in 69—71 zakona o notranji upravi odredjam: da se prepovedo v vsej državi do nadaljne odredbe vsi shodi, posveti in sprevidi splošno, kakor tudi zbiranje prebivalstva po ulicah in drugih javnih krajih.

Prestopek zoper to prepoved se kaznuje od 10—1500 din v korist državne blagajne. V primeru neplačila globe v določenem roku pa zaporom od 1—30 dni. Od te prepovedi je izvzeto zbiranje ljudi: zaradi kupoprodaje na trgih in sejmi, zaradi izvrševanja verskih obredov, verskih predpisov, zaradi kake gospodarske, kulturne ali humane akcije. Toda niti v teh primerih ne sme biti nikakih govorov, ki bi imeli kakršnokoli politično vsebino. Ta naredba stopi v veljavo takoj.

Minister za notranje zadeve: dr. Korošec s. r.

Opozarja se prebivalstvo, da se zadrži popolnoma mirno ter da se pokorava odredbam in navodilom oblastev in njenih organov, da bi se v današnjem resnem stanju okoli nas ohranil v naši državi popoln mir in disciplina ter da bi se preprečil vsak incident.

Odbori Delavske zbornice v Novem Sadu razpuščeni

Socialni minister je na osnovi § 65 zakona o zavarovanju delavcev razpuštil upravni odbor Delavske zbornice v Novem Sadu. Po svojih organih je namreč ugotovil v delovanju upravnega odbora nekatere protizakonitosti in nerednosti, zato se je poslužil zakonite pravice in obenem proti članom upr. odbora uvedel disciplinsko preiskavo.

Število članov skupščine pa je padlo pod število, ki ga zakon zahteva za sklepčnost, ker je nekaj članov skupščine odstopilo, nekateri so izpremenili svoje bivališče in so s tem izgubili pravico do članstva v skupščini zbornice. Zato je socialni minister na osnovi 90 finančnega zakona za l. 1938-39 z rešitvijo dosedanjo skupščino razpuštil in imenoval novo, ki bo po zakonito določenem postopku prevzela delavsko zbornico v svoje roke.

Sestanki in zborovanja.

V SOBOTO, DNE 1. OKTOBRA:

SLOV. KONJICE: ob 4 popoldne članski sestanek v običajnih prostorih.

V NEDELJO, DNE 2. OKTOBRA:

ZREČE: sestanek delavstva ob 8. zjutraj v Društvenem domu.

NOVO MESTO: članski sestanek v običajnih prostorih ob navadni uri.

STRANSKA VAS: članski sestanek ob navadni uri v običajnih prostorih.

sija, katero je Lenin privedel na rob propada, bi si mogla svoj grb okrasiti z re-produkcijo tega kipa.

Kdor hoče biti v usodepolni zgodovini Rusije zadnjih desetletij prav orientiran, ne more iti mimo moža, kateri je tolikokrat odločilno posegel v tok dogodkov Rusije. Ta mož se imenuje Leo Trocki. Ime Trocki je poznejšega datuma, njegovo rodbinsko ime je Lev Bernstein.

Ne more se trditi, da je bila njegova mladost srečna. Rojen je bil 26. 10. 1878. v Janovku iz male meščanske družine. Vesti o svetovnih dogodkih tistega časa so komaj kdaj prodrle do oddaljene vasi. Da je bil car Aleksander II. umorjen, da je Bismark položil temelj nemško-avstrijski zvezi, da je bil na carjev dvorni vlak uveden atentat z dinamitom, da je francoska zbornica zahtevala amnestijo za komunarde, o vsem tem v Janovki, kjer je Trocki preživel prvih devet let svojega življenja, ni bilo nič znanega. Na brezkončnih stepah gubernije Šerson je življenje teklo mirno svojo pot. Ondotni ljudje so skrbehi in se zanimali samo za plodna žitna polja in dobičkanosno ovčje-rejo. Trockijev oče je imel manjše posestvo, s pridnim delom svojih rok se je počasi povzpel kvišku. Mati mu je bila malomeščanskega rodu, katerega je dolgo časa gledala poljsko delo postrani, sčasoma pa se je sprijaznila z njim ter nato celih 45 let opravljala kmečka dela.

Z delavskih bojišč

Preska

Pri podjetju »Pretnar« se še vedno zaposlujejo pri stavbnih delih pretežno tuji delavci, dočim so domačini brezposelni, ker druge zaslužke najti ne morejo. Poleg tega pa se tudi zaposlenim delavcem ne izplačuje v redu nadur, bolniških tednov itd. Celotni lastniki zemljišč, ki so zemljo podjetju prodali, se odpuščajo od dela. Delavstvo težko čaka na zaključek te zadeve, ki se že dolgo časa vleče. Upamo, da bo podjetje le še pravočasno spoznalo, kako mora in kako ne sme delati, da nam ne bo treba oblast klicati na pomoč za doseg tega, kar bi lahko dosegli mirnim potom.

Prosvetno društvo v Preski priredi v nedeljo, dne 3. oktobra v Društvenem domu v Preski igro »Dimež«. Ker je igra zelo napeta zgodovinska drama, ne bo nikomur žal, če bo s tem, da bo plačal malenkostno vstopnino, podprl naše brezposelne. V ta namen namreč se prireja ta igra.

Naše delavstvo je zelo hvaležno občinski upravi za njen trud za delavstvo, in prosi, da tudi prireditev te igre in akcije za podpiranje brezposelnih z vso silo podpre.

Predoslje

Razširimo našo organizacijo! Začeli smo z novo akcijo za razširitev organizacije. Med delavstvom je ZZZD še premalo poznana. V drugih krajih pa se je že upeljala in uveljavila. Tudi tukaj bo tako. Ko bo enkrat nekaj doseženega, bodo delavci seveda kar hiteli v našo organizacijo, da bodo deležni koristi, dokler pa se je treba boriti, jih je malo, ki bi svojo existenco riskirali za druge. Dne 16. septembra se je vršila ob navzočnosti delegata centrale seja, na kateri se je sklepalo o nadaljnjem delu.

Nasprotniki naj delajo, kar hočejo, ZZZD pa gre svojo pot.

Škofja Loka

Delavstvo, posebno stavbinsko, ki je neorganizirano, si v nobenem položaju ne zna pomagati. Stavbenik delavce odpušča enostavno brez odpovedi, ker ve, da ga ne bo nihče prijavil. Organizirani delavci, če so pametni, kmalu pridejo do svojih pravic, neorganizirani pa samo čakajo, da jim bo nekdo sam od sebe ugodnosti prinesel.

Zvedeli smo celo, da so nekateri delavci plačani celo po 2.60 din na uro, kljub kolektivni pogodbi. Pri takem delu gotovo ne morejo drugi delati, kot pa kvečjemu kmečki sinovi, ki imajo hrano in stanovanje doma.

Torej, neorganizirani delavci, kaj še čakate? Vaše mesto je v organizaciji, zato se organizirajte, pa ne takrat, ko vam bo voda v grlo tekla, ampak takoj!

Domžale

Dne 10. t. m. je imela JSZ v Domžalah nek sestanek, na katerem je govoril tudi zastopnik centrale JSZ. Govor kakor izgleda sploh ni bil govor, ampak zmerjanje. V svojem »govoru« je zastopnik dejal med drugim, da v ZZZD ni nič katoliškega, ampak da je le njihova organizacija osnovana na krščanskih načelih. Nadalje je dejal, da je vodstvo ZZZD kakor troji pri čebelah. Člani skupaj nosijo, oni se pa maste. Nadalje je treba take ljudi, kateri mislijo na ZZZD, pošteno obutati in naj delavstvo gleda na to, da ne bo med njimi ZZZD.

Torej prav po boljševisko!

Jesenice

Kje je vzrok?

Sicer je to zadeva nameščenskih interesov vendar beležimo kot kronisti zato, ker tudi nam delavcem ni vseeno če v nameščenskih vrstah in ustanovah ni vse tako kakor bi moralo biti.

KID na Jesenicah je že meseca februarja lanskega leta prevedla krog 100 delavcev v nameščenski stalež. Čeprav je od tega že več kot pol drugo leto vendar še do danes večina teh ni prejela od pokojninskega zavoda potrebne listine, v kateri pokojninski razred kdo spada. Kakor smo zvedeli so se nekateri nameščenci preko društva trgovskih in zasebnih nameščencev v Sloveniji obrnili za intervencijo, da se ta stvar čim prej uredi. Smatramo, da je pol drugo leto že tista doba, ki meče na ustanovo oz. opravilo zavoda v poslovanju slabo luč. Mi želimo našim nameščencem, da se ta stvar čim prej reši.

Z organično stanovsko družbo je vsaka diktatura nezdržljiva

Polzela

Nergačem na uho.

Tudi na Polzeli še živimo. Imeli smo dne 25. septembra sestanek, ki je bil dobro obiskan. Slišali smo jasne in krepke besede kako mora v organizaciji vsak posameznik delati in graditi. Ako se takoj ne pokažejo uspehi se ne sme vreči puške v koruzo, temveč je treba toliko bolj poprijeti za delo, kajti nikdar ne smemo odnehati temveč vedno se le boriti in tako zmagovati. Kakor povsod imamo tudi pri nas nergače, kateri bi radi v vsaki stvari imeli prvo besedo, kadar pa je treba trpeti se umaknejo v kot. Pravijo, da se ne izplača, da bi plačevali članarino češ: »Je škoda denarja, da bi ga vsak mesec kar tako tja v en dan metali proč.« Toda so potem ravno ti ljudje tisti, ki pričakujejo, da jim bo organizacija kar tako priborila, da bodo lizali mleko in med. Ne zavedajo se, da je treba pri vsaki stvari žrtve in zopet žrtve. Šele potem gre delo naprej in uspeh se pokaže. Pritožujejo se, da se dela tako in tako, toda da bi sami jasno izpovedali, kaj bi radi, tega se pa ne zavedajo ali pa povedati nočejo. Zato jim pa povemo mi na uho: kolikor bodo oni storili za organizacijo, toliko in še desetkrat toliko jim bo organizacija povrnila.

»Slovenski delavec« je naš učitelj v boju za delavske pravice.

Marsikdo, ko dobi naš list v roke, ga vrže na polico pa je gotov ž njim, ne zaveda pa se, da je zavrgel svojega učitelja, tovariša in borca. Naš časopis te bo seznanjal kako se borijo naši tovariši v domovini proti tako mogočnemu kapitalu. Naš časopis ti bo kazal pot, po kateri se moraš ti vzpenjati, da boš prišel do zmage. Naš časopis ti je šola kjer se boš izšolal za borbo, da boš branil in zahteval svoje pravice. Naš časopis je tisti, ki razkrinka vsako ljudsko frontaško krilatico, ki nam jo pošiljajo iz Moskve. Naš časopis pa je tudi tisti, ki nas veže in povezuje z našim ljudstvom in tako tudi z našo slovensko zemljo in domovino. Zato nergači in maloverni čitajte naš list pa boste videli, da naša organizacija ne stoji, temveč dela in se bori in vseh straneh za dobrobit slovenskega delavstva!

Senovo

Komaj je minulo eno leto, kar so se pri našem rudniku vršile zaupniške volitve, pa se sliši, da bomo imeli že tretjega glavnega zaupnika. Prvi je namreč tragično končal svoje življenje lansko leto na dan sv. Barbare, nato je prevzel drugi zaupnik s. S., ki se pa radi raznih nesoglasij že delj časa odpoveduje in se je sedaj baje že odpovedal. To se vidi, da v marksističnih vrstah ni vse v redu, kar pa sodrugi previdno zamolčijo.

Nemil slučaj smo imeli v delavski koloniji. Namreč rudnik je odpovedal stanovanje bivšemu strojniku Smodiču, ker pa le-ta ni mogel dobiti stanovanja v določenem terminu, ga je rudnik sodnijsko izselil. Ker je bil Smodič vedno v socialističnih vrstah, smo pričakovali, da mu bodo v sili pomagali. Nihče se ni zmenil in Smodič je bil več dni in to še v dežju s pohištvo zunaj, dokler si ni preskrbel stanovanje. Gotovo bo kdo rekel, zakaj povemo to. Zaradi tega, ko je še mogel on opravljati svoje delo, je bil vedno dobrodošel v »Delavskem domu«, ki je lepa stavba in mislimo, da bi lahko tudi v taki sili nudili zatočišče, vsaj za nekaj dni. Tako vsaj pregovor pravi: »Priateljja spoznaš v sili.«

Še o podjetju Dukič bi spregovorili par besed. Namreč podjetje plačuje rudarje samo po stavbinski kolektivni pogodbi, kar pa seveda ne odgovarja za tako nevaren rudarski posel. Radovedni smo, ali se bo res njim zboljšal položaj, saj jim to Z. R. J. že delj časa obeta? Torej ne nasledajte raznim demagogom, ampak vsi do zadnjega v Zvezo združenih delavcev, katera je že, čeprav mlada organizacija, veliko dosegla v raznih krajih in bo tudi tukaj uspela!

Trbovlje

Nad 400 ljudi v Trbovljah bo izgubilo delo.

Dnevni kop v Dobrni, kjer je podjetje Dukič 20 let odkopavalo za TPD premog kar na prostem — »na dnevu«, je izčrpan in ves premog odkopan. S tem izgubi delo nad 400 ljudi. 50 je že odslovljenih, 115 jih bo ob prihodnjem plačilnem dnevu, drugi pa prihodnja 2 meseca. S tem bo končan za TPD eden najdonosnejših poslov.

Leta 1917 je zaradi velikanskega deževja potegnil plaz tik pod cerkvico v Retju.

Bali so se, da bo napravil neprecenljivo škodo, a preden je zasul dolino se je ustavil. Za seboj pa je pustil odkrito ogromno plast najlepšega premoga, ki so ga kar na debelo lahko odkopavali brez težav, večkrat celo z lopatami. Nekopali so ga na leto po 500.000 do 600.000 ton, teč torej ko v vseh jamah skupaj. Ni čuda, da ga je enkrat zmanjkalo.

Zmanjkalo pa je tudi dela in zaslužka za stotine delavskih družin. Rudarsko glavarstvo je razpisalo za ta petek obravnavo v Trbovljah, kjer se bodo posvetovali, kam z odpuščenimi delavci sedaj tik pred zimo. Pozivamo oblast in podjetje, da storita vse, da se odpuščeni drugod zaposlijo.

Zabukovca — Griže

Dne 25. sept. 1938 se je vršil dobro obiskan redni mesečni sestanek; istega je otvoril predsednik tov. Ostronk Ivan, ki je zelo lepo orisal pomen in namen naše podružnice, besedo je nato podal tov. Zajcu z Velenja. Slednjemu smo zelo hvaležni za njegova izvajanja, katerih bi si želeli še več. Tovarišem pa kličemo: le pogumno naprej in pokažimo, da ne klonimo glave, mlačneže pa pustimo, kjer so!

Murska Sobota

ZPD za osnovne pravice delavstva.

Zveza poljedelskih delavcev v Murski Soboti je pred kratkim poslala svojega tajnika tov. Novaka Franca na veleposestva v Bački, Banatu, Baraniji in Slavoniji. Strokovni tajnik Novak, se je mudil pri delavcih več kot teden dni. Iz njegovega poročila, ki ga je podal odboru ZPD razvidimo, da še zmeraj vladajo med delavstvom skrajno slabe razmere. Veliko nedostatkov je v vseh pogledih tako od strani delodajalcev, kakor tudi od strani delavskih voditeljev in delavcev samih. Znano je, da so naši delavci priznani kot najboljši, če pa si gledamo razmere in primerjamo delavski zaslužek, ne moremo trditi, da so to res najboljši delavci, saj je njih zaslužek tako malenkosten, da ni vreden štiri-, kaj šele 16 urnega dela, da o delu v akordu niti ne govorimo. Delodajalci navadno postopajo tako, če je polje slabo (s travo preraščeno) in zemlja trda, tedaj delo oddajo v akord, če pa je delo lahko, ga pa oddajo v dnino, ker so s tem na dobičku. Pri težkem delu v akordu pa naj se revež še tako muči in gara celi dan, itak ne more več zaslužiti, kakor 14—16 din dnevno, v gotovih slučajih pa niti toliko ne. V tem pogledu je želeli od delodajalcev, da bodo napram delavcem pravičnejši in jim plačajo toliko, kolikor je njih delo res vredno.

Drugi vzrok delavske bede so nekateri naši palirji, ki delavcem odvzamejo še tisto malo hrane, ki jo imajo ter delajo dobičke samo za sebe. Tudi to početje je veliki greh, ki vpije v nebo in išče pravice ter zadoščanja. Apeliramo na vest vseh delavskih skupinovodij, da ne kradejo delavske hrane, temveč nasprotno, naj gledajo, da vsak delavec dobi, kar mu gre. Samo pravičen in pošten palir lahko avtoritativno nastopa v vsakem slučaju in proti vsakomur, kdor ni pošten.

Pri delavcih smo opazili, da kruh v kosih mečejo po kanalih in ga po nepotrebnem zapravljajo. Štedite kruh, za preostanek pa raje kupite druge priboljške. Mnogi delavci radi svoj zaslužek zapijejo, ali drugače zapravijo in taki tudi nikdar s pravo voljo ne primejo za delo ter so nevoščljivi, ko vidijo, da drugi trezni in pridni delavci zaslužijo več kakor oni. Tudi na stanovanje bi morali delavci sami malo bolj paziti. Tam vlada nered, nesnaga in razna golazen. V nekaterih mestih spijo kar mešano, moški in ženske. Ali je to prav? Kje je oblast, ki bi tu morala narediti red. Vse, kar je prav. Božje Bogu, cesarjevo cesarju, delavsko delavcu. O tem bomo še spregovorili v časopisih in tudi na naših zborovanjih v zimskem času. ZPD bo letos storila vse, da v tem pogledu za prihodnjo sezono napravi red. Delodajalcu je treba dati dobrega in vestnega delavca, isti pa mora delavcu dati primerno plačo, hrano in stanovanje tako, kakor to zahteva socialni čut kulturnega človeka.

Iz bojišča Jugorasa

7000 delavcev v stavki

V bakrenem rudniku v Boru je uspešno končana stavka, ki je trajala 3 tedne. Stavko je vodil Jugoras in se je stavke udeležilo 7000 rudarjev.

Medtem ko so morali delavci stavkati, da si priborijo osnovne življenjske pravice, objavlja ravnateljstvo rudnika bilanco, iz katere je razvidno, da je imelo podjetje samo v preteklem letu 170 milijonov frankov čistega dobička. Kljub temu se ravnateljstvo ni hotelo pogajati z delavci, ker je stalo na stališču, da se rudarjem itak dobro godi in da nimajo pravice postaviti kakšne zahteve, zato tu-

DROBNE DOMAČE

Smrt pod motornim vlakom. Preteklo soboto je motorni vlak blizu postaje Banova Jaruga povozil 40 letno Marico Brudinac. Nesrečo je zakrivila sama, ker je hodila po železniški progi. Vlakovodja motornega vlaka jo je prepozno opazil. Motorni vlak vozi s hitrostjo 120 km na uro in tako se mu seveda ni mogla izogniti. Vlak jo je prerezal na dvoje. Pri Slakovcu na progi Beograd-Zagreb je pa motorni vlak do smrti povozil kmeta Matko Šokčevića.

V zadnjem trenutku preprečena velika rudarska nesreča. V Senovem pri Rajhenburgu se je na nočnem šihitu v tamošnjem rudniku sesul rov in zaprl izhod petim rudarjem. Po trebuhu plazeč so ušli, ko sta se gramoz in zemlja zrušila nad njimi. Pred njimi pa je bil rov zasut in odrezan izhod. Reševalci so jih po dve in pol urnem odkopavanju srečno in še ob pravem času rešili. Vzrok nesreče so bili že čisto gnili podporniki.

Velik požar je izbruhnil pri posestniku J. Kosirniku v Tunjicah, ki je objel gospodarsko poslopje, nato pa še hišo. Na prestrašene krike domačih na pomaganje so prihiteli sosedje pomagat, toda zaman. Ognjeni zublji so svoje delo temeljito opravili. Prej lepa in ponosna domačija je sedaj še samo kup ožganega tramovja in razvalin, ožgano drevje pa štrli gole veje v nebo. V dobri uri je bilo vse opravljen. Pogoreli so vsi poljski pridelki, vse seno in gospodarsko orodje.

Tudi hiši ogenj ni prizanesel in so domači rešili samo to, kar so imeli na sebi. Da pa je nesreča še večja, je baje zgorelo tudi nad 70.000 din, ki so jih marljivi fantje zaslužili z delom, ki delajo pri raznih gradbenih tvrdkah.

Razbojnik Koder prijatelj... V okolici Čateža so se zadnje čase zgodili razni vlomni in tatvine, ljudje so videli tuje ljudi, ki so se sumljivo kretali v tej okolici, in ljudski glas je opomnil, da je med njimi tudi ropar Koder. Orožniki so zasledovane podvojili in povsod nastavljali past ter ljudem naročali, naj takoj sporoče prvi orožniški postaji, kjer bi Kodra opazili. Neki posestnik pa je le spoznal v tujcu, ki se je nastanil v njegovem hramu na Primskovem, roparja Kodra ter je takoj poslal pošto orožnikom v St. Vidu. Šentviški orožniki so takoj odhiteli na Primskovo, kjer so se previdno približali hramu, v katerem je bil skrit Koder. Ko so vstopili v sobo 4 orožniki z naperjenimi puškami, je hotel Koder streljati nanje, toda orožniki so bili hitrejši ter so mu iz rok izbili »armadno pištolo«. Ko je Koder videl, da je ujet in ni mogoče pobegniti, se je orožnikom vdal. Prebivalci okolice Čateža se bodo sedaj oddahnili, ker je razne vlobe, ki so poslednji čas bili izvršeni v tej okolici, izvršil Koder s svojimi pajdaši.

Najtežji mariborski zvon je ulit. V Bihlovi livarni v Račah so ulili najtežji zvon, ki bo pel v Mariboru. Zvon, ki bo tehtal okrog 5500 kg, je namenjen za frančiškansko baziliko ter ga bodo namestili v severnem stolpu ob Aleksandrovi cesti, kjer sedaj ni zvonov. Dosedaj je imela najtežji zvon mariborska stolnica. Ta tehta 3400 kg, novi frančiškanski ga bo tedaj za dobrih 2000 kg prekosil. Prejšnji največji frančiškanski zvon, ki so rekvirirali za časa svetovne vojne, je tehtal 4400 kg. Novi zvon, ki so ga v torek ulili, bo ostal ves teden v oklepu svojega modela, da se ta velika masa ohladi.

Naše konje kupujejo nekatere sosedne države. Med prvimi so v tem oziru Nemci, Grki in Turki, ki stalno križarijo po Vojvodini, kjer je konjereja pri nas najbolj razvita. Samo pretekli mesec so Nemci kupili v Vojvodini okoli 500 konj, in sicer ne samo prvovrstnih, pač pa tudi slabše, ki jih potrebujejo za vojsko. Grki so jih zadnje čase nakupili že okoli 800, radi bi jih pa imeli še okoli 400. Plačujejo jih okoli 5 do 6 tisoč dinarjev, najljepše plemenske konje pa tudi do 10 tisoč dinarjev. Turčija nabavlja pri nas konje za svoje topništvo. To pa samo od 4 do 7 let stare. Turčija bo kupila zdaj pri nas okoli 1000—1500 konj.

di ni bilo pogajanj in je delavstvo zavstavkalo spontano.

Končno je uspelo Jugorasi, da je prišlo do pogajanj in je delavstvo zastopal vodja Jugorasa g. dr. Dragiša Cvetković, minister soc. pol. ter je prišlo do sporazuma, v katerem se ravnateljstvo rudnika predvsem obveže, da sprejme rudarje nazaj na delo. Razen tega je minister dr. Cvetković izjavil, da bo ministrstvo za soc. pol. dalo 2 milijona dinarjev za zgraditev delavskih stanovanj in bo nalašč zato organizirana posebna zadruga. Prisilili bomo tudi vsa rudarska podjetja, da gradijo del. stanovanja, ker so po zakonu za to obvezana.

Zapisana pravica

NEPRAVILEN NAČIN RAZREŠITVE SLUŽBENE POGODBE

Vaša tovarna je na dan 10. jun. odpovedala celokupnemu delavstvu radi popravila v tovarni. Delali ste nato še do 24. junija, nakar ste imeli še en teden plačanega dopusta. Vas in še nekatere delavce pa se je pri obračunu določilo, da boste popravljali tovarno. Delali ste nato do 20. julija, nakar vam je delovodja proti koncu dneva izjavil, da naslednjega dne ostanite doma in da za Vas nima dela. Na vprašanje, kdaj boste zopet prišli, Vas je naročil za 1. avg. Ko pa ste ta dan zopet prišli na delo, Vas je delovodja zopet poslal za en teden domov. Šele ko ste nato prišli čez teden dni, se vam je določeno izjavilo, da se Vas ne vzame na delo, ker ni zadosti dela. Tako ste ostali ves mesec brez dela.

Vašemu stafišču, da je tak postopek nepravilen, je vsekakor pritrditi. Pravilno se je sicer odpovedalo vsemu delavstvu na 14 dni, toda nikakor ne more veljati ta odpoved za Vas in one delavce, katere se je še nadalje obdržalo na delu radi popravil v tovarni. Kajti čim ste nato še delali v tovarni vse do 20. jul., se je Vaše službeno razmerje zamoglo prekiniti le potem zopetne redne odpovedi, ne pa na tak način, kakor ga Vi opisujete. Zato je po našem mnenju smatrati, da je Vaše službeno razmerje trajalo ne glede na 14 dnevno odpoved vse dotlej, dokler se vam ni odločno izjavilo, da se Vas ne vzame več na delo. To pa iz razloga, ker ste šele od tega časa dalje zamogli računati na to, da za Vas v tovarni ni več dela. Ves čas pa, dokler so Vas pošiljali domov z naročilom, da zopet pridite na delo, pa

ste bili na to vezani in ste bili tedaj še v službenem razmerju napram tovarni. Če za Vas ni bilo dela, bi vam tovarna morala to takoj povedati, ne pa Vas pošiljati na tak brezplačen dopust. Zato ste torej upravičeni zahtevati od tovarne polne službene prejemke za ves čas, dokler se vam ni določeno izjavilo, da za Vas ni več dela in nato pa še nadaljnih 14 dni. To pa iz razloga, ker bi se Vas po takem zavlačevanju ne smelo kar enostavno postaviti na cesto, temveč vam šele ponovno odpovedati na redni 14 dnevni odpovedni rok.

PRISTOP H KONZUMNEMU DRUŠTVU (Podružnica ZZD v Mislinjah.)

V Vašem kraju je svoječasno obstojalo konzumno društvo, ki pa je pozneje propadlo. Sedaj se pa izterjuje člani na plačilo zadržnih deležev, s katerimi so bili še v zaostanku. Med temi člani sta tudi dva, ki pristopne izjave nista podpisala. Za enega je podpisala njegova že pokojna žena, za drugega pa še živeča sestra. Vprašate, če sta tudi ta dva dolžna plačati zaostali zadržni delež.

Zakon odloča, da mora biti pristopna izjava vsakega člana pismena. Ta določba je prisilnega značaja. Zato pa te pismene izjave ne more nadomestiti nobeno drugo dejanje, čeprav bi se dalo iz tega dejanja sklepati, da je dotični hotel postati član in se ga je pozneje smatralo vedno za člana. Zato se Vas v Vašem primeru nikakor ne more terjati na plačilo zadržnega deleža, ker pismene pristopne izjave niste podpisali. Če je to storila žena odn. sestra, bi bil ta podpis veljaven le v tem slučaju, če je k temu imela Vaše pooblastilo pred podpisom.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Umrla je v Mariboru ga. Marija Maistrova, vdova po znanem slovenskem generalu Rudolfu Maistru. Svojemu pokojnemu možu je tudi ob najbolj burnih dneh obprevratu zvesto stala na strani in tako postala odlična predstavnica slovenskega rodoljubnega ženstva. V veličastnem pogrebu so se predstavniki javnega življenja poslovili od nje. Naj počiva v miru!

Bivši splitski župan dr. Mirko Buič je odstopil od ministerstva za telesno vzgojo, ki ga je prevzel po nastopu ministra g. Miletiča. Vrnil se je nazaj v Split, ker je bil imenovan za bana primorske banovine. Za bana moravske banovine pa je bil imenovan Jančičje Krasojevič. Oba nova banas ta bila že zaprisežena in sta svoje posle že prevzela.

V Ljubljani je praznoval svojo 60 letnico stolni dekan in kanonik dr. Franc Kimovec. Njega gotovo vsa Slovenija pozna, saj je nedosegljiv pevovodja, ki je že večkrat na stadionu vodil ljudsko petje velikanskih množic. Na polju naše glasbe si je pridobil velike zasluge, znan pa je tudi kot večer prevajalec dobrih del iz inozemskega slovstva. K njegovemu življenjskemu prazniku mu od srca čestitamo!

Spremembe v ljubljanskem občinskem svetu. Na podlagi zakona o občinskih in oblastnih samoupravah je notranji minister dr. Korošec podpisal odlok, s katerim sta razrešena svojega položaja občinska svetovalec mesta Ljubljane dr. Josip Kamušič, odvetnik iz Ljubljane in Rajko Stojc, pisarniški ravnatelj v Ljubljani.

Z istim odlokom je notranji minister dr. Anton Korošec sprejel ostavko, ki sta jo podala na svoj položaj občinska svetovalec iz Ljubljane Rudolf Smersu, pravni referent OUZD, Franc Černe, gostilničar v Ljubljani in Josip Černe, posestnik iz Ljubljane.

Za nove občinske svetovalce so postavljene: dr. Anton Milavec, predsednik Pokojninskega zavoda v Ljubljani, Filip Logar, tesarski pomočnik v Mostah, Franc Dovč, železniški uradnik v Stožicah, Franc Jemec, delavec tobačne tovarne v Ljubljani in član ZZD ter Julij Slapšak, nadučitelj v pok.

Drugod

Težki dnevi Češkoslovaške države.

Mednarodni položaj se je iz veselega pričakovanja mirne poravnave spora med Češkoslovaško in Nemčijo preobrnil v hudo napetost. Zaradi tega je Češkoslovaška proglasila splošno mobilizacijo svoje vojske in je tudi Francija vpoklicala 7 letnikov rezervistov.

V Pragi je strašno ogorčenje češkoslovaškega naroda, ko je izvedel za ponižanje, ki ga je doživela njegova država, privedlo do tega, da je takoj drugega dne

odstopila vlada dr. Hodže in da je predsednik republike dr. Beneš moral sestaviti novo vlado, kateri je na čelu general Sirovy. Ta vlada ima značaj vojaške diktature. Predsednik republike je obenem tudi odredil, naj češkoslovaško vojaštvo mirno izprazni sodetske predele. Medtem sta nastopili Poljska in Madžarska, ki sta zahtevali, da mora Češkoslovaška, ki je privolila v odstopitev sudetskih krajev Nemčiji, odstopiti tudi Poljski in Madžarski one obmejne dele češkoslovaške države na jugovzhodu in vzhodu, v katerih je večinoma poljsko in madžarsko prebivalstvo. Madžari so privedli doma velike manifestacije, na katerih se je postavila ista zahteva glede češkoslovaških okrajev, v katerih prebivajo Madžari. V teh okoliščinah je bilo razvidno, kako težaven bo položaj angleškega ministerskega predsednika Chamberlaina, ki se je po dogovoru s Hitlerjem od 16. t. m. odpeljal z letalom v Godesberg pri Kölnu 22. t. m. Medtem se je bilo namreč izvedelo še to, da so za odhajajočimi češkoslovaškimi četami pritisnili v sudetsko ozemlje sudetsko nemški prostovoljci, ki so se z orožjem v roki začeli vračati iz Nemčije v Sudete ter so se spopadli z odhajajočo češkoslovaško armado, ki se je na povelje takoj vrnila, da prepreči, da se ne bi zgodilo kaj hudega češkim državnim funkcionarjem, ki so še ostali nas vojnih mestih. V Godesbergu samem pa se je pokazalo, da Chamberlain ne more ali pa tudi noče več tako papuščati Nemčiji, kakor je popuščal doslej. Chamberlain je Hitlerju predlagal, naj se ne prenagli in naj sudetskega ozemlja ne zasede s svojo armado, dokler se stvar ne uredi na povsem mirnem način. Nadalje je odločno odklonil zahteve Poljske in Madžarske in predlagal mednarodno komisijo za odločitev nove meje med Češkoslovaško in Nemčijo. Vse to pa je Hitler odklonil, tako da so se pogajanja razbila in je Chamberlain sprejel od Hitlerja ultimat, naj ga sporoči praški vladi, katera mora nanj odgovoriti do 1. oktobra t. l. Hitler zahteva v svoji spomenici takojšnjo odstopitev polovice sudetskega ozemlja z vsemi vojaškimi, prometnimi in gospodarskimi napravami in skladišči živil in surovin Nemčiji, odpuš vseh Nemcev iz vojaške službe ter plebiscit v ostalih delih zemlje.

Hitler pristaja na to, da ne bo takoj prekoračil meje. Čakal bo po poteku ultimata dva ali tri dni, preden zasede Sudete, da pusti Čehom časa, da te kraje izprazni. Sicer bo pa ta zdaj vprašanje poljske in madžarske manjšine pustil ob strani. Prevladuje vtis, da je prišlo do sporazuma glede ene točke: glede odstopa Sudetov tretjemu rajhu. Pri srečanju s Chamberlainom in Hitlerjem je prišlo tudi do preciziranja osnovnega elementa, to je, da se češkonemški spor v nebenem primeru ne bo spremenil v evropsko vojno.

BELEŽKE

NAPADI

Naša organizacija je bila takoj ob svojem rojstvu predmet splošnega napada s strani vseh nasprotnikov. Kar v križni ogenj so nas vzeli, kakor bi nas hoteli v enem dnevu pozabati. Pa ni šlo in organizacija se vsak dan bolj utrjuje in širi. Njene svojske naloge in programi so vsak dan bolj očiti. Napadi nanjo v nasprotnem časopisju se zato vedno bolj množijo. Naj jih par omenimo:

»Delavska politika«, ki pravi v svoji 90. številki o Papenu, ki ima mnogo krivde na posvečanju avstrijske stanovske državne ureditve, »da je pomagal rušiti Dollfuss-Schuschniggov katoliški državni sistem«, napada našo zamisel o organsko zgrajeni družbi svobodnih stanov. Pravi: »Stanovščina je poostrena materijalistična diktatura.« Mi pa pravimo: Marksizem je materijalističen. Tega nikjer sam ne taji. On zato povsod uvaja poostreno materijalistično diktaturo. Naše gibanje pa je iskanje za uravnovešene materijalnih in duhovnih sil ter dolžnosti in pravice ali prave zdrave svobode.

»Narodu« se kar naprej sanja o Dollfussu. Zatrčno se mu zdi, da jo je pogrunderal, da je njegova zamisel o državni ureditvi tudi naša zamisel. Mi ne vemo, zakaj bi morala biti ravno Dollfussova, zakaj ne bi bila Francova, ali po vzorcu Portugalske ali Argentinijske. Najbrž nam Dollfussovo prisodi zato, ker je slučajno propadla v želji iskreni, da propademo tudi mi. Toda bodi ata »Narod« potolažen. V širokem okviru skupnih smeri je tako rabil prostor za svobodni, da se jim v Knafjevji ulici niti ne sanja. Zato naj nas nikar ne merijo po tujih kopitih, ker naše gibanje raste iz domačih tal domačim narodnim in državnim prilikam primerno. O tem se bodo še prepričali.

»Proboj« nas napada zaradi članka: »Senilni in mladi«. To ultranacijsko glasilo, ki bi vso Jugoslavijo najraje porinilo v ostre orjunaške uniforme, bi dovolilo izjemo samo naši ZZD, da si nadene uniformo »Jugorasa«. Strašno ga menda boli, da vsebina našega pokreta hodi svojo slovensko katoliško smer, pa bi nas rad unitariziral, tako kakor so orjunci Fakina ali pa po vzorcu nekdanj vladajoče JNS s pendreki in ječami. Da »Proboj« rešimo skrbi, bomo povedali, da je vprav v tem času toliko prostora, da bosta delala Jugoras in ZZD lahko vsaka po svojem načrtu. Vemo prav dobro: to je nacistom najhujše, da se po njihovem zgledu ukleniti, svobode uropati ne damo.

Drugi, ki niso prišli že na vrsto za odgovor počakajo. Drugim torej drugič!

STRAH DELA VELIKE OČI...

Preteklih štirinajst dni se je mudilo v Italiji okrog sedemdeset članov Jugorasa, ki so jih po poročilu časopisja povsod lepo sprejemale množice delavstva. Tudi pogoščeni so bili Jugorasovci na večjih krajih. — Razume se samo po sebi, da je dobro italijansko vince prav močno dvignilo njih razpoloženje in pesem za pesmijo je vrela iz »bratskog zagrljaja«. Še celo giovinezze so vzdignili tako močno, da se je slišala celo do Ljubljane, ker sta »Del. pravica« in »Proboj« o tem poročala. Pri vsej mogočnosti zbora in jakosti glasnih glasov pa je bilo petje giovinezze tako profinjeno, da se je vsaka »štirnica« posebej razločila z neverjetno sigurnostjo, čigava je. »Proboj« in »Delavska pravica« sta slišala celo glasove tistih, ki jih zraven ni bilo in jih ugotovila s stoođstotno sigurnostjo nad vsak dvom vzvišeno. Slišala sta namreč med vsemi glasovi njima posebno »simpatični« glas našega tov. predsednika Prežlja. Ta pa je za časa Jugorasovega izleta sedel v Ljubljani in potoval v Beograd. — Mi bi rekli: Strah dela velike oči in vidiš ga tudi tam, kjer ga ni, če si dosti bojazljiv.

Poravnajte naročnino!

V ponedeljek zvečer je imel Hitler velik govor v Berlinu, v katerem vztraja na svojih zahtevah, ki so omenjene v njegovi spomenici ter je dejal, da pomeni rešitev sudetsko-nemškega vprašanja zadnje teritorialno vprašanje v Evropi.

V Italiji.

Ministerski predsednik Mussolini je imel v Vicenzi kratek govor, ki je trajal vsega skupaj samo 7 minut. Med drugim je Mussolini dejal, da se je zdaj za Evropo začel teden pričakovanja. Poudaril je, da Italija ni podvzela nikakega vojaškega ukrepa in da naj se nihče nikar ne čudi, če se bo Italija začela pripravljati v primeru, ako bodo druge države še dalje pozivale rezerviste ali zbirale pomorske sile. Zdaj vse svet prizna — je nadaljeval Mussolini, — da so se delale o priliki sklepanja pogodb napake. Kaj je treba proti temu ukreniti? Treba je popraviti ono, kar ni dobro!

PO SVETU

Bolgarija dobila angleško posojilo. Bolgarski kraljevski par se je mudil zadnje čase v Londonu, kjer je bilo Bolgariji izplačano posojilo v znesku 6 milijonov funtov ali poldruge milijarde dinarjev. Od tega posojila je morala Bolgarija vzeti od Anglije za tri milijone funtov vojnih potrebščin in kmetijskih strojev, ostale tri milijone so ji izplačali v gotovini.

Skodovi zavodi, ki so bili prvotno v okolici Plzna na sami nemško-češki meji, so se že večinoma prenesli v notranjost Češke, da bi tudi po okrnitvi Češke ostali na Češkem.

Varšavski kardinal nadškof, msgr. Aleksander Kakowski, je nedavno izdal pastirsko pismo, kjer se zlasti izjavlja zoper moderni zmotni nauk o rasizmu. Pravi kristjani da ne poznajo pojmov »arijec« in »ne-arijec«.

Doslej se ni hotel javno izraziti o židovskem problemu, pač pa ne želi zabresti v vrtnice tega vprašanja.

»Nočemo, da bi tisti, ki menijo židovsko vprašanje rešiti z gorjačami in razbijanjem šip po judovskih hišah, izrabili naše besede proti nam. Zdaj pa je prišel tisti trenutek, ko moramo na dan s svojimi nazori o rasizmu in »krvni« teoriji.

Rasizem je v nasprotju z nauki krščanstva in tudi s poljskimi tradicijami. Iz svojega narodnostnega in vojaškega prepričanja ne moremo razumeti, zakaj naj bi bil kak moški z »arijskim« imenom, ki ubogemu kmetiču pri kupčiji posname kožo z glave kak dragocenejši element, kot so naši junaški židovski tovariši, kateri so žrtvovali svoje življenje za obrambo Poljske in ki so imeli v strelskih jarkih uniformo poljskih legionarjev, dasi bi bili mogli biti v avstrijski armadi višji častniki ali pa bi mogli kje drugje mirno in udobno živeti.

Pastirsko pismo varšavskega cerkvenega kneza je na Poljskem na vse izredno učinkovalo.

Nemški letalski minister je izdal uredbo, da je vsem letalom prepovedano preleteti Dunaj in okolico. Nemškimi letalom in letalom, ki vrše reden promet na letalskih progah, je dovoljeno pristajanje na letališču Aspern pri Dunaju.

Francoski uradni list je objavil naredbu, po kateri bo pri vsaki zasebni radijski oddajni postaji imenovan kontrolor, ki bo imel nalogo nadzirati vesti, ki jih te postaje oddajajo.

V Bratislavi je zasedal glavni odbor Hlinkove ljudske stranke. Predsedoval mu je dr. Tiso, ki je poročal o svojih pogajanjih s predsednikom Benešem. Nato je glavni odbor obravnaval splošni položaj, ki je nastal s plšno mobilizacijo.

Odbor je vzel na znanje vsa poročila in sklenil izdati oklic na slovaški narod, v katerem ga bo pozval, da naj pravilno razume mobilizacijo in dobro izpolni svoje domovinske dolžnosti.

Krakatav spet bruha. Številno otočje, ki leži na jugovzhodnem koncu Azije, nima nikdar miru pred neprestanimi izbruhi večjih in manjših ognjenikov. Med najstrašotnejše ognjenike v tem delu sveta pa spada brez dvoma Krakatav ob Sundskem prelivu na Javi. Še vedno se tamkajšnjo prebivalstvo spominja silovitega njegovega izbruha leta 1883, ko je podzemna sila poglala kos ognjeniškega stožca v zrak. V zadnjem času je začel ta ognjenik spet delovati, sveda ne s takšno silo kot l. 1883. Neprestano se sliši zamolko podzemsko bučanje kot opomin, naj ljudje beže na varno. Nad ognjeniškim žrelom se vidi velikanski steber dima, ki je visok do 3000 m.

Ponesrečeno tihotapstvo nemških mark. Na mejo pri Špilju se je te dni pripeljal neki mariborski avto, v katerem je bil samo šofer. Hotel se je peljati dalje v Nemčijo. Nemški obmejni organi so morali nekaj vohati, ker so začeli avto na veliko presenečenje šoferja temeljito preiskovati. Čisto so ga skoraj razstavili in to delo se jim je tudi izplačalo. Za zarometi avtomobila je bilo namreč skritih 140.000 nemških mark, kar predstavlja v našem denarju vrednost skoraj 2 milijonov dinarjev. Denar so šoferju zaplenili, avto so mu pa zopet sestavili ter ga obrnili nazaj proti naši meji. Zalosten se je šofer vračal nazaj v Maribor, olajšan za lepo vsoto, ki najbrže ni bila njegova last.

Telefonski promet med našo državo in Češkoslovaško je bil zaradi težkih razmer, v katerih se nahaja Češkoslovaška, prekinjen. Zaradi tega so tudi pošte objavile, da do nadaljnjega ne bodo mogle sprejemati telefonskih pogovorov s to državo. Prekinitev velja do preklica.

Iz Amerike.

Predsednik Roosevelt je Hitlerju in predsedniku Češkoslovaške dr. Benešu poslal naslednjo brzojavko:

»V imenu 180 milijonov prebivalstva v Združenih državah in za blagor vsega človeštva, vas najresneje pozivam, da ne ustavite pogajanj, ki naj mirno in dostojno in blagodejno rešijo vsa sporna vprašanja.«